

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 195/04-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. októbra 2004 v senáte zloženom z predsedu Jána Lubyho a zo sudcov Jána Auxta a Juraja Horvátha prerokoval prijatú sťažnosť E. Sz., bytom R., zastúpenej advokátom JUDr. J. B., F., vo veci porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Lučenec v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 270/98 a takto

r o z h o d o l :

Základné právo E. Sz. na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Lučenec v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 270/98 p o r u š e n é n e b o l o .

Odôvodnenie :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 26. mája 2004 doručená sťažnosť E. Sz. (ďalej len „sťažovateľka“), ktorou okrem iného namietala porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Lučenec (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 9 C 270/98.

Ústavný súd uznesením č. k. IV. ÚS 195/04-11 z 9. júna 2004 sťažnosť sťažovateľky v časti, v ktorej namietala zbytočné priet'ahy, prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie.

Podpredseda okresného súdu vo svojom vyjadrení k prijatej sťažnosti z 9. septembra 2004 uviedol, že:

„1. Návrh na začatie konania navrhovateľa CLASSINVEST Slovakia o. c. p. a. s. Košice ul. Povstania českého ľudu číslo 1 Košice, zast. JUDr. B. K., komerčnou právničkou, so sídlom vo V., proti odporkyni E. Sz., bytom R. o zaplatenie 1 280.- Sk a prísl. bol tunajšiemu súdu doručený 09. 09. 1997.

Predmetom konania bolo zaplatenie označenej sumy a prísl. na tom skutkovom a právnom základe, že odporkyňa a CAPILAL i. s. s. r. o. so sídlom v Banskej Bystrici uzavreli v roku 1994 zmluvu o pôžičke podľa § 657 a nasl. Občianskeho zákonníka, podľa ktorej odporkyni bola poskytnutá pôžička vo výške 1 280.- Sk a to v súvislosti s pripravovanou II. vlnou kupónovej privatizácie. Po zmene kupónovej formy privatizácie

na dlhopisovú po nadobudnutí účinnosti zákona č. 190/95 Z. z. sa stali vzájomné plnenia účastníkov zmluvy nemožnými. Tým povinnosť dlžníka zanikla (§ 575 odsek 1 Občianskeho zákonníka) a v súlade s § 457 Občianskeho zákonníka sa navrhovateľ domáhal voči odporkyni zaplataenia sumy 1 280.- Sk a prísl.

K návrhu na začatie konania ako listinné dôkazy boli pripojené fotokópia uzavretej zmluvy, zmluvy o postúpení pohľadávky a oznámenie o postúpení pohľadávky.

Všeobecné sudy Slovenskej republiky prejednali niekoľko tisíc sporov s podobným skutkovým základom a na základe označeného rozsahu listinných dôkazov. Z tohto hľadiska nie je možné považovať právnu vec vedenú na tunajšom súde pod číslom konania 9 C 270/98 za skutkovo a právne zložitú. Hoci je potrebné podotknúť, že právna kvalifikácia povinnosti vrátiť prevzatú sumu navrhovateľom sa podľa jednotlivých súdov aj podľa špecifických ustanovení zmlúv líšila a v niektorých prípadoch dôvodom vrátenia prevzatej sumy bolo vrátenie pôžičky v iných prípadoch vydanie bezdôvodného obohatenia.

Vec vedená na tunajšom súde pod číslom konania 9 C 270/98 sa napriek tomu stala skutkovo aj právne zložitou. Stalo sa tak následkom postupu odporkyne resp. jej splnomocneného zástupcu, ktorý trval na vykonaní dokazovania v takom rozsahu, ktorý spôsobil nemožnosť skončenia konania v primeranej lehote.

Je potrebné poukázať na to, že súd na základe návrhov odporkyne vykonával dokazovanie smerujúce k zisteniu, či právna zástupkyňa navrhovateľa vyštudovala vysokú školu príslušného smeru, či je oprávnená zapísaná v komore komerčných právnikov a jej celkový karierny postup. Odporkyňa taktiež trvala na vykonaní dokazovania ohľadne pravosti podpisov práv. zást. navrhovateľa na rôznych listinách, hoci vážne pochybnosti v tomto smere nevznikli.

Ďalej odporkyňa trvala na vykonaní dokazovania o spôsobe a okolnostiach vzniku právnických osôb - navrhovateľa ako aj o platnosti zmlúv o postúpení pohľadávky

uzavretých medzi postupcami a postupníkmi, pokiaľ ich predmetom bola pohľadávka uplatňovaná voči nej.

Dňa 23. 03. 2001 odporkyňa doručila tunajšiemu súdu upresnenie protinávrhu v ktorom sa domáhala určenia, že rámcová zmluva o tichom spoločenstve uzavretá medzi CLASSINVEST Slovakia o. c. p. a. s. Košice ako podnikateľom a na druhej strane C. S. I. a. s. ako tichým spoločníkom je absolútne neplatná. Ďalej sa domáhala určenia, že CLASSINVEST Slovakia o. c. p. a. s. sa nestala jej veriteľom a ďalej, že CLASSINVEST Slovakia o. c. p. a. s. Košice v likvidácii nie je jej veriteľom.

Na základe tohto protinávrhu odporkyne sa viedlo konanie na Krajskom súde v Banskej Bystrici, v dobe od 12. 06. 2001 do 10. 09. 2002 keď Najvyšší súd SR v Bratislave potvrdil uznesenie Krajského súdu v Banskej Bystrici o zastavení konania pre nezaplatenie súdneho poplatku odporkyňou.

Na základe podaného dovolania odporkyňou Najvyšší súd SR rozhodol dňa 28. 01. 2004 a dovolanie odporkyne odmietol. Uznesenie nadobudlo právoplatnosť 13. 04. 2004.

Okresný súd v Lučenci v konaní číslo 9 C 270/98 bol povinný vyčkať na výsledok konania o vzájomnom návrhu odporkyne, pretože tieto otázky mali pre rozhodnutie súdu podstatný význam.

2. V konaní číslo 9 C 270/98 tunajšieho súdu boli vykonané nasledovné procesné úkony:

ako bolo vyššie konštatované návrh na začatie konania prevzal tunajší súd 09. 09. 1997. Dňa 30. 01. 1998 bol vydaný platobný rozkaz číslo konania 2 Ro 5008/97, ktorým odporkyňa bola zaviazaná zaplatiť navrhovateľovi 1 280.- Sk a prísl. Dňa 03. 04. 1998 odporkyňa podala odpor proti platobnému rozkazu. 27. 04. 1998 uhradila súdny poplatok z odporu a 22. 06. 1998 predložila plnomocenstvo podpísané pre Ing. L. Sz..

Na 24. 06. 1998 bol nariadený termín pojednávania, ktorého sa zúčastnil splnomocnený zástupca odporkyne a trval na predložení prvopisov všetkých listín, na ktoré sa odvoláva navrhovateľ.

Ďalšie pojednávanie sa konalo 23. 09. 1998 za účasti Ing. Ľ. Sz. a 25. 09. 1998 bol vyhlásený rozsudok, ktorým odporkyňa bola zaviazaná zaplatiť navrhovateľovi žalovanú sumu. Odporkyňa prevzala rozsudok I. stupňového súdu 26. 11. 1998 a 04. 12. 1998 bolo doručené tunajšiemu súdu odvolanie odporkyne.

Odvolacie pojednávanie na Krajskom súde v Banskej Bystrici sa konalo 28. 06. 1999, pričom pred vytyčením termínu pojednávania sa krajský súd snažil o zadováženie listinných dôkazov podľa prednesov odporkyne.

Po zrušení I. stupňového rozsudku Krajským súdom v Banskej Bystrici, Okresný súd v Lučenci prevzal spis v tejto veci 16. 07. 1999. Po vyžiadaní ďalších listinných dôkazov zmluvy o tichom spoločenstve, zmluvy o postúpení pohľadávky, výpisu z obchodného registra, sa uskutočnilo pojednávanie 23. 09. 1999 s tým, že pojednávanie bolo odročené za účelom výsluchu právnej zástupkyne navrhovateľa JUDr. B. K., pričom ďalšie pojednávanie na Okresnom súde v Lučenci sa uskutočnilo 15. 12. 1999. Na ďalšom pojednávaní 19. 01. 2000 bolo rozhodnuté o ďalšom dokazovaní vyžiadaním prvopisov listín najmä zmluvy o postúpení pohľadávky. Na ďalšom pojednávaní 29. 03. 2000 bolo dokazovanie ukončené s tým, že 31. 03. 2000 bol vyhlásený rozsudok.

30. 05. 2000 odporkyňa podala odvolanie proti I. stupňovému rozsudku o ktorom krajský súd rozhodol uznesením zo 04. 10. 2000 tak, že rozsudok pre procesnú chybu zrušil.

08. 03. 2001 Krajský súd v Banskej Bystrici uznesením zamietol návrh odporkyne na opravu zápisnice z pojednávania zo 04. 10. 2000.

23. 03. 2001 odporkyňa upresnila svoj protinávrh na určenie neplatnosti rámcovej zmluvy o tichom spoločenstve a o tom, že firma CLASSINVEST Slovakia o. c. p. a. s. Košice nie je jej veriteľom.

Prípisom z 27. 03. 2001 požiadala o odročenie pojednávania a navrhla vykonať dokazovanie listinami.

Uznesením Okresného súdu v Lučenci zo 04. 04. 2001 bol vzájomný návrh odporkyne vylúčený na samostatné konanie.

Prípisom, ktorý tunajší súd prevzal 17. 06. 2004 navrhovateľ zobrať späť návrh na začatie konania v celom rozsahu a konanie žiadal zastaviť.

Prípisom z 10. 08. 2004 odporkyňa prostredníctvom svojho splnomocneného zástupcu oznámila, že nesúhlasí so zastavením konania a trvá na tom, aby súd vo veci meritórne rozhodol.

Uznesením z 31. 08. 2004 súd konanie o zaplatenie 1 280.- Sk zastavila vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá právo na náhradu trov konania.

Od 04. 04. 2001 do 31. 08. 2004 okresný súd vo veci nevytýčil termín pojednávania, pretože čakal na výsledok konania vo veci číslo konania 45 Cb 54/01 o vzájomnom návrhu odporkyne. Konanie však bolo zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku 2 000.- Sk odporkyňou.

3. Prekážky v postupe súdu podľa § 107 a nasl. OSP sa nevyskytli.

4. Dokazovanie na vykonaní ktorého odporkyňa trvala a ktoré navrhovala v tomto konaní sa neukázali ako dôvodné, podstatnou mierou neprispeli k objasneniu skutkového stavu veci najmä pokiaľ sa týkali osoby právnej zástupkyňi navrhovateľa, platnosti zmlúv o tichom spoločenstve a podobne.

5. Zo strany Okresného súdu v Lučenci neboli spôsobené prieťahy v tomto konaní a súd priebežne konal.

6. Prieťahy alebo zbytočné prieťahy v postupe konajúcej sudkyne Okresného súdu v Lučenci neboli zistené.

7. Prieťahy v konaní zistené neboli.

Na základe obsahu spisu Okresného súdu v Lučenci číslo konania 9 C 270/98 a obsahu spisu Krajského súdu v Banskej Bystrici číslo konania 45 Cb 54/01 je dôvodný záver, že odporkyňa svojimi návrhmi a svojím postupom v konaní úmyselne marila možnosť včasného ukončenia veci, čo vyplýva najmä z okolnosti, že podaním vzájomného návrhu spôsobila, že v tejto veci okresný súd nemohol konať niekoľko rokov, nakoniec však súdny poplatok nezaplatila a konanie muselo byť zastavené, hoci výška súdneho poplatku 2 000.- Sk nepresahovala ani jej možnosti ako dôchodkyne.

Tak isto stanovisko odporkyne k späťvzatiu návrhu navrhovateľom v celom rozsahu nasvedčuje tomu, že odporkyňa nemá záujem ukončiť tento spor.

Pripomínam, že v priebehu dokazovania o povinnosti odporkyne zaplatiť 1 280.- Sk bol vytvorený súdny spis doteraz o počte strán 404 a ďalší spis (45 Cb S 4/01) o počte strán 53.

Je pritom potrebné tiež uviesť, že podľa vyjadrenia odporkyne navrhovateľ jej časť pôžičky vyplatil v hotovosti a časť pôžičky použil na zakúpenie kupónovej knižky a registračnej známky v prospech odporkyne a odporkyňa sa len preto mohla stať účastníčkou dlhopisovej formy privatizácie, lebo navrhovateľ tieto úkony v jej prospech vykonal. Odporkyňa napriek tomu sa bráni vráteniu sumy 1 280.- Sk.

Vzhľadom na tieto okolnosti je možné považovať sťažnosť odporkyne podanú na Ústavnom súde SR v Košiciach za zneužitie tohto právneho inštitútu.“

Obdobné procesné úkony, ktoré uviedol podpredseda okresného súdu vo svojom vyjadrení, zistil aj ústavný súd z obsahu spisu okresného súdu okrem tej skutočnosti, že odvolacie pojednávanie sa konalo na Krajskom súde v Banskej Bystrici 26. mája 1999, a nie 28. júna 1999, ako sa uvádza vo vyjadrení okresného súdu k sťažnosti.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami, ako aj s obsahom súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 9 C 270/98 dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

II.

Sťažovateľka sa podanou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého „Každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov...“, a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej ustálenej judikatúry (I. ÚS 24/03, IV. ÚS 15/03, II. ÚS 66/03), v súlade s ktorou možno za konanie (postup) súdu odstraňujúce právnu neistotu sťažovateľa v konkrétnom posudzovanom prípade považovať také konanie, ktoré smeruje k právoplatnému rozhodnutiu vo veci alebo k odstráneniu jeho právnej neistoty zákonom dovoleným spôsobom. K vytvoreniu právnej istoty preto dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu (napr. III. ÚS 127/03).

Z uvedeného vyplýva, že ústavný súd pri skúmaní porušenia základného práva na konanie bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru zohľadňuje aj to, či u sťažovateľa objektívne ide o odstránenie právnej neistoty v jeho veci, pretože len v takom prípade možno uvažovať o porušení týchto práv.

Z doterajšieho konania okresného súdu vo veci sp. zn. 9 C 270/98 vyplýva, že ide o nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia (§ 457 Občianskeho zákonníka), ktorý si uplatnil žalobca proti sťažovateľke v celkovej sume 1 280 Sk. Vec nie je z právneho a ani zo skutkového hľadiska zložitá a ničím výnimočná, pretože patrí do štandardnej

rozhodovacej agendy prvostupňových súdov. Faktickú zložitosť veci v samotnom konaní však spôsobovala samotná sťažovateľka a jej splnomocnený zástupca podávaním jednotlivých návrhov.

Išlo predovšetkým o ich návrhy podané okresnému súdu na zistenie, či právna zástupkyňa žalobcu vyštudovala vysokú školu, či je zapísaná v Komore komerčných právnikov Slovenskej republiky, na overovanie podpisov štatutárnych orgánov, resp. právnej zástupkyne žalobcu, exekútorky, na rôznych listinách a podobne. Okresný súd musel na základe ich návrhov 24. júna 1998 a 19. januára 2000 odročiť pojednávanie na neurčito za účelom zabezpečenia originálov listinných dôkazov, na pojednávaní 4. apríla 2001 sa sťažovateľka domáhala protinávrhom určenia, že rámcová zmluva o tichom spoločenstve medzi žalobcom a tichým spoločníkom je absolútne neplatná. Návrh sťažovateľky bol vylúčený okresným súdom na samostatné konanie a bol predmetom posudzovania počas nasledujúcich troch rokov v konaní pred Krajským súdom v Banskej Bystrici a Najvyšším súdom Slovenskej republiky, pričom konanie bolo nakoniec právoplatne zastavené pre nezaplatenie súdneho poplatku zo strany sťažovateľky. Najvýraznejšie však o tom, že sťažovateľka nemala záujem ukončiť tento spor, svedčí jej nesúhlas so zastavením konania z 10. augusta 2004.

V súvislosti s procesnými úkonmi účastníkov konania ústavný súd už vyslovil, že „využitie možností daných sťažovateľovi Občianskym súdnym poriadkom na uplatňovanie a presadzovanie jeho práva v občianskom súdnom konaní spôsobuje síce predĺženie konania, ale nemožno ho kvalifikovať ako postup súdu, ktorého dôsledkom sú zbytočné prietahy“ (napr. II. ÚS 31/01), ako aj že „dĺžku konania, ktorá je dôsledkom úkonov jeho účastníkov alebo ich nečinnosti, nemožno považovať za dôvod na vyslovenie zbytočných prietahov“ v prípade, keď súd o procesných návrhoch sťažovateľky konal a rozhodoval bez zbytočných prietahov (napr. II. ÚS 41/00).

V danom prípade ide o spor, v ktorom je každý účastník povinný postupovať podľa § 6 a § 120 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) a vyvíjať všetko úsilie na súčinnosť so súdom tak, aby súd mohol o uplatnenej ochrane rozhodnúť v súlade

so zákonom. Vychádzajúc z uvedenej základnej charakteristiky sporového konania ústavný súd zistil, že sťažovateľka (a jej splnomocnený zástupca) napriek tomu, že sa zúčastňovali nariadených pojednávaní, svojím konaním výrazne prispeli k tomu, že konanie sa neúmerne predlžovalo.

Ústavný súd pripomína, že v sporovom konaní musí účastník počítat' s tým, že ak jeho úkony a správanie a iba tvrdená a nepreukázaná obrana predĺžia konanie, pôjde to v každom prípade na jeho ťarchu (§ 6, § 101 ods. 2, § 120 ods. 1 OSP).

Ústavný súd na základe uvedených skutočností dospel k záveru, že sťažovateľke nešlo v konaní pred okresným súdom materiálne o odstránenie takého stavu právnej neistoty, ktorý by mohol byť posudzovaný pri tvrdenom porušení čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ak však chýba takýto cieľ postupu sťažovateľa v súdnom konaní, nemožno uvažovať o tom, že by existovali objektívne prekážky na jeho dosiahnutie v podobe zbytočných priet'ahov.

Vzhľadom na uvedené okolnosti preto ústavný súd vyslovil, že základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru u sťažovateľky v konaní pred okresným súdom sp. zn. 9 C 270/98 porušené nebolo.

Vzhľadom na takýto záver ústavného súdu bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľky.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. októbra 2004